

E. TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU JA TÖÖLISNÕUKOGUDE HÄÄLEKANDJA

Uute võitude lävel.

Tööliskonna seisukoht praegusel murdeajal.

Ülesanded ja väljavaated.

Kuskil ei ole tööliskonna elu kurvem, kui Eestis.

Äärmuseni madal palgatase on vabrikantide meelest „liiga kõrge“. Teda alandatakse küll otseselt, küll varjatud kujul — krooni langetamise teel. Mõnelgi tööstusalal ei saa töölised niigi palju, et nad saaksid perekondadega hinge sees hoida. Alatoitus, enamaltjaolt halvad korteriolud, — kõik see halvab tööliste elujõudu, lühendab nende eluiga, õnestab nende laste tervist. Mis sest! Tööliskonna väljanäljutamine on kodanlise „ettevõtlikkuse“ aluseks: inimjõu tagavarasid on ju Eestis küllalt, värsket verd tuleb maalt tööstusesse ikka juure, — miks siis mitte edendada rahvamajandust — rahva tervise arvel.

Kuid inimene võib kohaneda kõige raskema olukorraga, võib kannatada kõige suuremat puudust — ja siiski rõõmsa südamega vaadata elule näkku, — kui ta teab, et lõppude lõpuks ta saab kõikidest raskustest üle, et tulevik on tema pärast.

Eesti töölisel näib aga kustuvat seegi usk. Lootusetuse õhkkonnas elab Eesti

tööliskond; oodatakse ainult — et lõpeks maailmakriis, et tuleksid tagasi ennekriisiaegsed olud, mis olid küll viletsad, kuid vähemalt töövõimalusi oli rohkem.

Eestis oli küll demokraatia, s. o. rahvavalitsus maksev, ning praegugi pole ta päriselt ära kaotatud. Igalpool oli selle korra kättevõitmine tööliskonnale ääretu kasulik: tähendab ju see — mitte ainult hääletamise õigust, vaid ka — ametiühingute asutamise ja streikimise vabadust. Need õigused andsid mõndagi ka Eesti tööliskonnale, kuid see oli vähe, väga vähe, võrreldes Lääne-Euroopa tööliskonna saavutustega. Eesti töölisorganisatsioonid on aineliselt nõrgad, — ja riik, jõukate talupoegade ja linnakodanluse riik, suhtub tööliste hädadesse külma ükskõiksusega.

Nüüd on Eestis tulnud murdeaeg. Eesti rahva ja riigi elu viiakse uutele roobastele. Töötakse ka tööliste nende olukorra paranemist. Ja on töölisi, kes mõtleavad: tulgu, mis tuleb, — hüllem kui praegu nii kui nii olla ei saa.

Ja see on ka õige — selles mõttes, et töölistele on iga murdeaeg teretulnud; senine olukord on niigi liiga kaua kestnud.

Kuid just murdeajal on töölistele kõige rohkem tarvis — teadlikkust ja selgust. Muidu avanevad võimalused võivad uuesti kaotsi minna.

Praeguse murdeaja tagapõhi on see, et majandusliku olukorra üldine ja pidev halvenemine pani liikuma rahva kõik kihid; et oma rahulolematuses töölistekond ei ole enam üksi.

Nüüd peab töölistekond otsima liitlasi, et oma tahet maksma panna.

Rahvahääletuse tagajärjed on küll töölistele ebasoodsad: käärivale rahvale oli pettekombel pakutud kinnitamiseks sarnane riigikord, mille juures on kõige kergem seda käärimist taltsutada ning rahvast „kõva käega“ vaikimisele sundida.

Kuid teiselt poolt näitab rahvahääletus ka käärimise ulatust, tõendab kodanluse kriisi sügavat iseloomu.

Seni arenesid sündmused pimedas, loodusjõulise paratamatusega; pankurid ja kaupmehed arvavad küll, et „vabadussõjalaste“ abil nad saavad rahva viha juhtida õigest sihist kõrvale. Kuid 420.000 poolt-hääletajat — see arv osutab niivõrd tugevale liikumisele rahva hinges, et see võib kergesti lahti pääseda parunite ja pankurite palgaliste juhtimisest.

Vaatleme aga sügavamalt olukorra põhjusti.

Meil on majanduskriis, — nagu ka kogu maailmas. Kodanlised majandustargad seletavadki rahvale: oodaku ta ära, kuni maailmas algab lahenemine, — siis saame ka meie hingata.

Rahva pime viha sellest tekibki, et rahvas ei taha enam oodata ja kannatada, — ning ka sellepärast, et ta instinktiivselt tunneb, et liialdatult veereb kodanlus süü maailmakriisi peale.

Rahva instinktil ongi õigus.

Kriis maailmas — see tähendab: hindade langust ja tegevuseta kapitalide kuhjumist.

Meie kriis on: hindade tõus, kapitalide puudus ning seniolnud kapitalide tormiline põgenemine välismaale.

Viimastel kuudel algas teatud hindade tõus ka mujal. Arvatakse — see on

kriisi lahenemise algus, kuna oletatakse, et sellega käib kaasas — rahvaste ostujõu tõus.

Meil aga on rahva ostujõud — alataasa vähenemas.

Mujal — pidurdab kriis iseenesest eduvõimelise tööstuse arengut. Meie tööstus on kiratsenud enne kriisi, vaevalt hingab nüüd — ning praeguse olukorra edasikestmise juhul — ei võta jalgu alla ka pärast kriisi.

Miks? Kas puuduvad meil tööstuse arengu võimalused?

Neid pole uuritudki. Ja kui neid ongi uuritud, siis pole neid plaane teostatud (veejõu rakendamine odava jõuallikana — Narva kosk!). Ainus erand — põlevkivi.

Kogu meie tööstusele maksab rahvas juure: tollikaitse! Ning tööline peab temale andma oma töö — poolmuidu.

Pärast kriisi muutub aga olukord võib olla ka halvemaks — tugevneva võistluse puhul; paremaks igatahes mitte.

Sest tööstusliku tõusu eeldus — kapitalid — voolavad väljamaale.

Need suured varandused, mis kogutud Eesti tööliste nälgutamise ja Eesti tarvitaja pügamisest, peavad elustama — välismaa majandusel.

Sügavam põhjus on see, et kapital usaldab suurriike, — neid riike, kellel on küllalt jõudu, et väevõimuga vallutada välisturgusid.

Välisturgude rahuliku vallutamise võimalused kuivavad ju maailmas ikka rohkem ja rohkem kokku.

Selleks panevadki kapitalistid diktatuurid maksma ja seletavad oma maa töölistele: ärge puutuge meid — võtke leib teiste maade töölistelt ära — tapke neid ja laske ennast tappa, — kui võidate, siis saame meie teenida ning anname teile oma saagist üks osake ka.

Selles seisabki kõikide Hitlerite majandustarkus; selles ongi nende „rahvusriikluse“ mõte.

Ja meil?

Meil ootavad sakslased pikkisilmi „vabadussõjalaste“ võimuletulekut, kuna nad teavad, et siis tuleb „viimaks ometi“

tolliliit Saksamaaga,
— s. o. meie tööstused pannakse kinni

ning meie turg antakse Saksa tööstusele.

Selle ettevalmistamiseks alustasidki „vabadussõjalased“ ajal, kus kogu Eesti rahvas peaks ühinema Saksa hädaohu ärahoidmiseks, — aktsiooni selle partei vastu, mis sakslastele kõige rohkem pinnaks silmas: sotsialistide vastu.

Kas need plaanid teostuvad?

Hädaoht on igatahes käegakatsutav ning otsustavad tunnid on saabumas õige pea.

Kas suudab tööliskond midagi ära teha selle hädaohu vältimiseks? Kindlasti, ja väga palju. Nimelt tema peab võtma Eesti rahva võitluse juhtimise oma kätte.

Temal on ammu selge, kes on tema õige vastane, — ja see on ka kogu rahva vastane.

Eesti rahva vereimemisele peab tehtama lõpp.

„Eesti rahva enamus on kodanline“, — arvavad kodanlased, ning seda mõtlevad töölised ka. Kuid rahva enamus ei ole mitte niivõrd kodanline, kui võrd on ta kodanliselt mõtlej ja kodanliselt juhitav.

Oleksid töölisparteil ja ametiühingutel sama suured varandused, nagu teistel; oleks töölistel võimalus mõjutada avalikku arvamist oma suurlehtede kaudu, nagu seda teevad kodanlised ringid „Päevalehe“, „Vaba Maa“ j. m. kaudu, — poleks meie haritlaskond oma rõhuvas enamuses kodanluse teenistusse astunud, — sõnaga, oleksid töölisorganisatsioonid saanud töötada võrdsetes tingimustes teiste erakondadega, — siis oleks ka nende esindus riigikogus palju tugevam ning nende mõju palju suurem. Nüüd aga töötab aeg nende kasuks.

Kõik palgalised linnas ja maal, kõik oma töövaevast elavad käsitöölised, kuid ka vaesem osa talupojaskonnast, kelle huvid ei ole kogupõllumeeste ja suurasunikude parteide poolt kunagi kaitsmist leidnud, — kõik need on tulevased sotsialistlikud valijad, ning „vab-sid“, äratades nende rahulolematust ning aktiivsust, teevad tänuväärset eeltööd sotsialistlikule agitatsioonile.

Kuid oleks kuritegu enda vastu, kui tööliskond jääks siin ootama sündmuste arengut.

Praegu on võitluse aeg, kus võit ja kaotus on ühtaegu võimalikud.

Tõsi küll, maarahva suurele enamusele on sakslaste tulek väga kardetav: sakslased hakkavad ju teostama oma asunduspoliitikat: Eestis peab leiduma ruumi Saksa talupoegadele, — Eesti väikeperemeest ootab sulase ja moonaka põli.

Kuid ka kõnelemata Saksa hädaohust: tööstuse allamägeminek ning kapitalide väljavool õhnestavad ka põllumajanduse tuleviku: siseturu maht väheneb, ja ühtlasi kuivab kokku see allikas, kust võib hankida krediite ja toetusi eksport-võistlusvõime alahoidmiseks ja tõstmiseks.

Sest nii soodsaks, nagu enne kriisi, olukord põllumajandussaadustele maailmaturul küll ei kujune, — selle kohta on eriteadlased ühel arvamisel.

Tööstuse ja põllumajanduse tulevikust sõltuvad aga kõikide töötavate kih-tide töövõimalused.

Sakslased ja kapitalistid on rahva ühised vaenlased. Tööstuse, pankade ja kinnitusseltside riigistamine, välja-maale viidud kapitalide sunduslik tagasitoomine ning rakendamine tööstuse ja põllumajanduse arendamiseks, — sel teel tööpuuduse vastu võitlemine ning tööpalkade tõstmine — need ülesanded seisavad ukse ees, ning sotsialistlik partei ja ametiühingud teevadki praegu eeltööd nende küsimuste konkreetseks ülesseadmiseks.

Läheb see korda — siis tooks praegune murdeaeg töölisele ning kogu töötavale rahvale võidu.

Kuid selleks on tarvis teha palju pingutavat tööd; on tarvis — võidelda.

Raskuseid on kaht liiki.

Esiteks: rahvas ei ole veel teadlik oma hädade põhjustes. Teda võidakse veel ülesässitada ametiühingute ja sotsialistliku partei vastu, teda võidakse veel meelitada „vabside“ ja sakslaste lõksu.

Kaotades usu vanade kodanliste erakondade juhtimisse, sattuvad massid seda kergemini nende mõju alla, kellelt oodatakse midagi uut — sel lihtsal põhjusel, et need inimesed on uued. „Vabadussõjalaste“ kõrval on hingedepüüdmise peale väljas ka töö-

erakondlike vabrikudirektorite „Uuendusliit“. Maal on veel vanadel suurpõllumeeste ja suurasunikude erakondadel küllalt mõju, ning väikekohapidajate hääletega suurperemehed võivad ennast võimu juures hoida ning töötatöölise arvel hankida „pensione“ oma sigadele (mida neile ka „vabsid“ lahkesti lubavad).

Mitte kõik need erakonnad ei ole sakslaste ja töösturite palgalised; kuid nende huvid ei ole rahva suurte masside huvid; need, kes võitlevad praegu sakslaste ja töösturite vastu, teevad seda selleks, et muulastelt võetud positsioonid — oma meeste kätte anda. Juba üle aasta istuvad Citron ja Wachmann vangis; nende suurkasud jäävad riigi kätte. Kas töötav rahvas sai seda tunda? Kas on nüüd töölisel ja tarvitajal kergem?

Ainult rahva teadlikkuse surve viiakse läbi tarvilikud uuendused, — ja selle teadlikkuse äratajaks peab olema töölikond oma organisatsioonide kaudu. Ülesanne on väga raske, kuid vältimatu.

Siis, kui rahvale on kätte näidatud õige tee oma hädade parandamiseks, siis, kui rahvale on selgeks tehtud, kes on tema viletsuse õige süüdlane, pöörab ta selja õõnsate sõnade tegijatele.

Kuid see pole veel kõik. On ootamas ka teist laadi kohustused ja ülesanded.

Kui tööstus on osaltki riigistatud, ning ka siis, kui seal on maksma pandud riiklik kontroll, — kui rahvalt püga-

tud varasid suudetakse osaltki tagasi võita ning loovale tööle rakendada, — tuleb hoolitseda selle eest, et meie riiklik aparaat oma uute ülesannetega suudaks toime saada, — et mitte uut korruptsiooni, uut „jagamist“ ei tekiks.

Kõigepealt: et rahva järelvalve oleks igal alal kõvem ja mõjuvam.

Sellest on vähe seadustest, vähe poliitilistest võitudest; vähe sellestki, et rahva enamus hakkab hoidma ametiühingute ja töölispartei poole; peab tulema inimesi, kes selle töö kätte võtavad ning panevad rahva mõju ning järelvalve tegelikult maksma. Need inimesed peavad tulema rahva seast, eestkätt töölikonna seast, — ning peavad olema oma ülesande täitmisele ettevalmistatud.

Rahvahariduse edendamiseks suutis seni sotsialistlik partei õige palju ära teha, — eriti veel arvesse võttes, et ta alati oli vähemuses ning surus oma nõudmised vaid suure vaevaga läbi. Alus on loodud. Tarvilikkude riigiteaduslike, eriti majandusteaduslike eriteadmiste omandamine töölikonna aktiivsema osa poolt peab nüüd tulema päevakorda. Siis alles saab töölikond oma ülesannetega toime, — siis alles tõuseb ta kogu töötava rahva eesotsas juhtivale kohale Eesti elus.

Pikkade ja lootusetute aastate järele on saabunud aeg, kus töölikond seisab uute pingutuste — kuid ka uute võitude lähel.

A. Rennig.

Töölise tervise ja elukaitse.

Vastavad seadusenormid on tarvilikud.

L. Johanson.

Tööstuse- ja kutsetervishoid määrab nõudmised, millele peavad vastama tööruumid, nende mahutus, valgustus, temperatuur, õhupuhastus jne. See on tarvilik töölise tervise ja elukaitseks, sellel on teatav mõju ka tööviljakusele ja tööheadusele.

Eesti töösutuste kohta puuduvad ajakohased ja nõuetekohased määrused. Vene määrused, mis pärit 31. märtsist 1913. a. (SKK p. 1515), on väikseulatuslised, puudulikud ja sisult vanane-

nud. Uued määruse-eelnõud töötati tööinspektorite poolt välja 1928/29. a., kuid kohtu- ja siseminister T. Kalbus jättis nad avaldamata. Tuli valitsuse kriis ja eelnõud jäeti täiesti kõrvale. Need eelnõud olid: 1) kaitsetehnilised määrused ettevõtetes, 181 paragrahvi; 2) kaitsetehnilised määrused ettevõtete rööbas-, ahel- ja köisteedel, 52 paragrahvi; 3) kaitsetehnilised määrused ehitus- ja rakestustöödel, 104 paragr. Seega suur töö tehtud, kuna selle töö

tulemused maksma pannakse, see ole-
neb välis- ja sisepoliitilisest olukorrast.

1913. a. määrustest võiks märkida järgmist, et selle järgi kõik vabrikute ja tehaste hooned, ehitused ja seadeldised peavad olema kindlad ja vastupidavad, neid tuleb korras hoida. Tööruumid neis, samuti sisse-, välja- ja läbikäigud ja trepid, sisemised ja välised, peavad olema tarvilikul määral kasloomulikult või kunstlikult valgustatud. Kõik tööruumid peavad olema küllalt valgustatud ja vähemalt $3\frac{1}{2}$ arssinat kõrged. Õhupuhtuse eest peab hoolitsema kas loomulik või kunstlik ventilatsioon, viimane on sunduslik neil valmistusaladel, mis tekitavad tervisele kahjulikke gaase, aure ja tolmu. Nõutakse vastavat temperatuuri. Sisse-, välja- ja läbikäikude laius peab sõltuma tööliste arvust, kes üheaegselt ruumes töötavad: iga 100 töölise kohta peab tulema vähemalt $\frac{3}{4}$ arssinat laiust. Uksed, käigud ja trepid ei tohi sellejuures olla kitsamad kui $1\frac{1}{4}$ arssinat. Uste arv ja asupaik peab vastama tuleõnnetuse suurema hädaohu puhul väljapääsemise nõuetele. Käigud ahjude juures peavad vähemalt 3 arssinat laiad olema. Käikudes inimeste vabat liikumist ei tohi tõkestada materjalid ja asjad.

Kitsad ruumialad, 12 verssoki ja vähem laiad, mis on liiklevate ja keerlevate masinate või transmissionide osade juures, peab olema suletud isikutele, kes ei ole nende mehhanismide juures tegevuses.

Vabriku ja tehaste ehitustel, mis pikemad kui 12 sülda ja üle ühe korra kõrged, peavad peale sisemiste treppide tulekahju puhuks veel vähemalt iga 12 sülla kohta olema väline trepp, eestkätt metallist, mis ulatub katuseeni. Igalt korralt peab viima helepunaseks värvitud uks või aken sellele trepile. Treppidel olgu käsipuud.

Uksed peavad käima väljapoole.

Põrandad, trepid ja rõdud peavad olema korras, tasased ja täiesti kindlad. Kui töö või atmosfäär tekitab konarlusi, siis tuleb neid ärahoida vastavate abinõudega. Rõdude, platformide, liikuvate treppide jne. kohta sisalduvad määrused täpsamaid nõudmisi.

Agud, kraavid, lahtised reservuarid

ruumides, kui ka õues peavad olema kas pealt kaetud või jälle kaitstud võreaga, mis vähemalt 20 verssokit kõrged. Kui valmistuse iseloom ei võimalda seda, siis tuleb neid kohti hästi valgustada päeval ja öösel.

Masinaid ja üldse instrumente võib tegevusesse lasta ainult siis, kui nad on täiesti korras.

Lõhkeaineid, samuti mürgiseid ja tervisele kahjulikke aineid tuleb nii hoida, et nad ei ole hädaohtlikud ja et töölised neid ei saa kätte ilma loata.

Mehanismide puhastamise nartse ja muid sääraseid materjale, tuleb iga-päev tööruumidest ärakoristada.

Tööjuhatajad ja meistrid peavad sellejärgi valvama, et töölised oleksid teadlikud neist hädaohtudest, mis tööga seotud, ja et nad täidaksid tööjuures ettevaatuse nõudeid.

Mittekaines olekus ei tohi lasta töölisi tööruumidesse.

Isikuid, kes kannatavad langetõve, krampide, peauimasuse all, kurte, tumme ja pimedaid, samuti muude füüsiliste vigadega isikuid ei või lasta tööle, mis hädaohtlikud.

Ruumides, kus koguneb tervisele kahjulik gaas, aur, tolm, peavad töölistel olema suukaitse, respiraatorid, masked ehk muud abinõud, mis takistavad mürkainete sissehingamist.

Põletavate ja mürgiste ainetega töötamisel peavad töölistel olema vastavad kaitseriided, tarvilikul korral peakate ja märgades ruumides vastavad erilised jalanõud. Need riided ja jalanõud hoitakse eriruumides.

Pulber-mürkainetega opereerimine peab sündima eriruumes, eestkätt kinnistes abinõudes, mehaanilisel teel, mis kõrvaldab võimalikult täiesti nende ainete tervislikult kahjuliku mõju tööliisele.

Töödel, mille kaasas käib hele ja äritav valgus, peavad töölistel olema tumedad kaitseprillid.

Liikuvate mehhanismide lähiduses riietumine ja riiete hoidmine on keelatud. Üleriiete hoidmiseks peavad olema erikohad.

Ilma ettevõtte juhatause loata ei tohi kõrvalisi isikuid lasta tööruumidesse, väljaarvatud ametisikud, kellele seadusega tööasutusesse pääs lubatud.

Materjalide, nagu raua, liiva, savi, söe, puude jne. võtmine ei tohi sündida nii, et hunik õonestatakse ja see kokku võib variseda.

Vabrikujuhatus on kohustatud valvama, et töid kaevudes, aukudes, gaasijuhetes, korstnates, kinnistes kraavides ja muudes sarnastes kohtades, kus võivad tekkida lämmatavad, põlevad või muud kahjulikud gaasid, ei alataks enne, kui töökoht on tarvilikult läbituulutatud. Neid töid tuleb teha vabrikujuhatusel poolt selleks määratud valve all.

Töösutustes peavad olema abinõud esimese abi andmiseks õnnetujuhu ja äkilise haiguse korral. Selle kohta on maksvad erimäärused.

Tööliste tuleb võimaldada enne söömist ja töö lõpul kätepesu.

Need oleksid kokkuvõetult üldised nõuded, mida püstitavad tööliste elu ja tervise kaitseks 1913. a. määrused, mis ka praegu Eestis maksvad on. Muu osa käsitab nõudeid aurukatelde, masinate, transmissiooni, mehhanismide, käsitsi raskuste tõstmise ja tõstemehhanismide kohta.

*

Oleks küll tarvilik, et tõlgitaks ja koostataks väljaanne neist määrustest, mis Vene ajast veel Eestis maksvad on, kuid Eesti keeles veel avaldamata. Nendegi tundmine on tööliste väga tarvilik. Pealegi ei ole nad ka, vastavate raamatute puudumisel, Vene keeles kättesaadavad.

Töökaitse käsiraamatutest on uuemaid J. Klesmendi koostatud „Töökaitse seadused ja määrused seletustega“ ja O. Vahtra „Tööliste haiguste vastu kindlustamise seadus“ seletustega. Neile lisaks on tarvilik töökaitse alalt raamat kõigi nende seadustega ja määrustega, mis seni kodifitseerimata, ühtlasi ka vastavate paragrahvidega Balti eraseadusest. Siis oleks tarvis ka avaldada raudteelaste töö kohta antud määrused. Sotsiaalkindlustuse alal vajavad õnnetuste vastu kindlustamise seadused ühes määrustega ja seletustega väljaandmist, mis muidugi peaks olema Eesti Tööliste Kinnitusühisuse ülesandeks, kellel ka selleks tarvilik ainealine võimalus ei puudu.

Liikmemaksu tõstmine.

Kõrged liikmemaksud tõstavad võitlusvõimet.

Ametiühingute ülesandeks on töölis-konna elu- ja töötingimuste parandamine. Seda võib teostada vaid võitlusvõimeline ametiühing. Iga ametiühing peab omama: 1) *töövõitluse korralduse*, 2) *toetuskassad*, 3) *haridustöö ja agitatsiooni korralduse ning* 4) *ajakohase organisatsiooni aparaadi ühes vilunud funktsionääride kaadriga (juhtkond ja usaldusmehed).*

Nende nõuete täitmine oleneb ametiühingute rahalistest võimalustest. Ametiühingu tugev võitlusvõime saab toetuda tervele rahandusele. E. T. Keskliidu ametiühingute aruanded näitavad, et meie ametiühingute rahandus on nõrgal alusel. Keskliidu kuu- luv 40 ametiühingul (7 ametiüh. ei esitanud aruannet) oli 1932. a. 6000 liikme kohta liikmemaksu ümarguselt 15.000 krooni. See teeb liikme kohta

aastas keskmiselt kr. 2.50. Võrreldes teiste riikide vabaametiühingutega on meie ametiühingute liikmemaks liiga madal. Saksa vabaametiühingutel oli näiteks 1931. a. keskmiseks liikmemaksuks aastas Ekr. 35.—, Austrias kr. 20.—, Tschehhoslovakkias kr. 40.—. Rootsis on madalamaks liikmemaksuks kr. 20.— ja kõrgemaks kr. 100.—. On võetud põhimõtteks, et ametiühingu liikmemaksuks peab olema vähemalt ühe tunni töötasu nädalas. Liikmemaksu sissekassseerimine toimub usaldusmeeste poolt kord nädalas.

Kui meie jälgime teiste maade kõrgete liikmemaksude arenemist, siis näeme, et kõrged liikmemaksud ei ole tekkinud kusagil iseenesest, vaid ikka suure selgitustööga ja seesmise organisatsioonilise võitlusega. Teiseks kogemused näitavad seda, et kõrged liik-

memaksud ei takista organiseerimistööd, vaid vastupidi, soodustavad seda. Kui ametiühingul on terve rahandus, siis on võimalik kaitsta liikmete huvisid (pidada töövõitlusi ja asutada toetuskassasid). Ka meie oma kogemused näitavad, et kõrged liikmemaksud ei takista organiseerimistööd, vaid loovad sellele kindla aluse. Näiteks trükitöölise liidul on liikmemaksuks 3% tööpalgast, kuid Tartu trükitöölise ühingul on läinud korda viimastel aastatel tõmmata ühingusse 90% Tartu trükitöölisest. Tallinna metallitöölise ametiühingul on liikmemaksuks 1% sissetulekust ja viimasel ajal võime märgata, et ametiühingu tegevus muutub kordkorralt aktiivsemaks. Tallinna Sadamatöölise Ametiühingul on liikmemaksuks 8% palgast. Kogemused näitavad, et kõrge liikme-

maks ei takista selle ühingu organiseerimistööd.

Meie ametiühingul tuleb uuel aastal asuda liikmemaksude tõstmisele. Tuleb liikmemaksuks määrata vähemalt ühe tunni töötasu nädalas. Juba varakult võetagu see küsimus juhatuses arutusele. Kutsutagu Keskliidu organisatsioon selle üle lähemaid seletusi andma. Ja aasta algul peetavatel üldkoosolekutel tulgu liikmemaksu tõstmise küsimus otsustamisele. Liikmemaksu tõstmisega on ühenduses usaldusmeeste võrgu väljaarendamine. Usaldusmeesteta ei ole liikmemaksu sissekasseerimine võimalik.

Loomulikult on liikmemaksu tõstmine seotud raskustega, kuid ametiühingulise liikumise ajalugu näitab, et miski saavutus ei ole tulnud raskusteta. Ka meie ametiühingud peavad liikmemaksu tõstmisega toime tulema.

E. T. Keskliidu nõukogu koosolek. Ametiühingutes valitseb üksmeel ja töötahe.

26. novembril peeti Keskliidu nõukogu erakorralist koosolekut. Koosolekut juhatasid *B. Eilman* ja *A. Poller*; protokollisid *J. Mihkelson* ja *A. Aben*.

E. T. Keskliidu tegevuse ülevaate 1. jaan. kuni 20. nov. kandis ette Keskliidu sekretär *L. Metslang*. Aruandest selgus, et Keskliit on avaldanud aktiivset tegevust organiseerimistöös ja majandus-sotsiaalpoliitilises tegevuses. Keskliidu organisatsioon on käesoleval aastal tunduvalt kasvanud: Nõukogu kinnitas aruande ühelhäälel.

Ametiühingute majandus- ja sotsiaalpoliitilistest nõudmistest refereeris Keskliidu juriskonsult *A. Jõeäär*, kes oma referaadis väitis, et ametiühingute käesoleva momendi loosungiks majanduspoliitilisel alal on: *Tööd, töö eest inimväärset tasu ja sotsiaalkindlustust igale töölisele.*

Ühel häälel võeti vastu järgmine otsus:

E. T. Keskliidu nõukogu peab vajalikuks, et *E. T. Keskliit* koos kogu töörahvaga täie jõuga jätkaks võitlust Keskliidu 4. kongressi otsuste teostamise eest. Ametiühingute majandus- ja sotsiaalpoliitiliste nõudmistega alal tuleb käesoleval momendil eriti rõhutada:

- 1) Uute töövõimaluste loomist elatismiinimumile vastava tasu eest maa ja linna töörahvale.
- 2) Tööpalkade tõstmist elatismiinimumi tasemele.
- 3) Vanaduse- ja invaliiduse-, leskede ja vaeslaste kindlustuse ja tööpuuduse vastu kindlustuse teostamist; haiguse- ja õnnetusjuhtude kindlustuse laiendamist kõigi tööalade töölisele.

Nende nõudmistega läbi viimiseks tuleb luua tugev ametiühinguline rinne. Selleks tuleb kõigil ametiühingutel astuda *E. T. Keskliitu* ja igal töölisel oma tööala ametiühingusse. Töötava rahva majandusliku elutaseme ja õiguste tõstmise ainsaks vahendiks on ta oma organiseeritud aktiivsus ja löögijõud tugeva ametiühingulise liikumise näol.

Organiseerimistöö ning majandus- ja sotsiaalpoliitilise võitluse huvides tuleb kogu töötaval rahval aktiivselt võidelda kõigi sõna-, trüki-, ilmavaate-, koosoleku-, ühinemise- ja streigivabaduse kitsendamiste vastu. Tuleb tagasi lüüa iga katse, mis on sihitud töölisklassi õiguste ja võitluse võimaluste piiramiseks.

Ühinedes Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu kongressi otsusega, *E. T. Keskliidu nõukogu* kutsub ülesse kõiki ametiühinguid, töölisorganisatsioone ja teadlikke töölisi boikoteerima saksa kaupasad ja sellega väljendama oma protesti Saksas võimuloleva töölis- ja ametiühingulise liikumisele vaenuliku valituse vastu.

Ametiühingute ja töölisvanemate koostööst refereeris Keskliidu esimees *B. Eilman*. Nõukogu võttis vastu selles küsimuses järgmise otsuse:

E. T. Keskliidu nõukogu ühinedes töölisvanemate 2. üleriikliku konverentsi otsustega — ametiühingute ja töölisvanemate koostöös asjus, teeb kõigile ametiühingutele kohustuseks:

- 1) Jätkata suurima energiaga tööliskonna asutiste valimise kasuks selgitustööd, neis käitistes kus tööliskonna asutised puuduvad.

2) Valvata selle järele, et töölisvanemate kandidaatideks seatakse ülesse ja valitakse teadlikke töölisi eriti aga vabaametühtinglasi, hoiatades seejuures töölistkonda seadmast ülesse ja valimast igasuguseid õnnekütte ja fashiste.

3) Hoolitseda selle eest, et seni valitud töölisvanemad, kes ei ole veel ametiühingute liikmed, astuksid oma tööala ametiühingutesse.

4) Abiks ja nõuandjaks olla ausatele-teadlikkudele töölisvanematele, kaitstes neid igasuguste pealtungide vastu, kust poolt need ka ei tuleks.

5) Teadmatuse või pettuse teel töölisvanemateks valitud või töölisvanemaks olemise ajal fashistide leeri üle läinud töölisvanemate tegevust teraselt silmas pidada, nende tagurlikke sepitsusi kõikjal paljastada ja igal võimalikul juhul püüda neist vabaneda.

6) Ühiselt töölisvanematega võidelda käitistes loomisel olevate kaika-fashistide võlts-töölisorganisatsioonide vastu, ükskõik mis nimetuste all need ka ei loodaks ja samal ajal arendada ametiühingulist tegevust, korraldades selleks selgitus- ja organiseerimiskoostrukuid.

Töötud ja ametiühingud — refereeris Keskliidu instruktor *J. Mikkelson*. Ühelhäälel võeti vastu järgmine resolutsioon:

E. T. Keskliidu nõukogu tunnustab tarvilikuks, et ametiühingud juhiksid töötute majandus- ja sotsiaalpoliitilist võitlust. Arvesse võttes, et töötute küsimuste käsitlemine juhulikkude töötute komiteede juhtimisel ei ole suutnud täita vajalikke majandus- ja sotsiaalpoliitilisi ning organisatsioonilisi ülesandeid, peab E. T. Keskliidu nõukogu tarvilikuks, et E. T. Keskliitu kuuluvad ametiühingud asuksid töötute huvide kaitsmise ümberkorraldamisele nõukogu poolt kinnitatud E. T. Kes-

liidu töötute komiteede kodukorra alusel. Kohapealsete töötute komiteede tegevust ühtlustab ja juhib E. T. Keskliidu juhatus vastava kodukorra järele. Kodukorra määrab Keskliidu juhatus.

(Vastavad kodukorrad saadetakse ametiühingutele välja.)

Organisatsiooni vormi küsimusest refereeris Keskliidu sekretär *L. Metslang*. Võeti vastu järgmine otsus:

Ametiühingulise liikumise ülesannete täitmine nõuab tugevat tsentraliseeritud organisatsiooni. Ka E. T. Keskliidu organisatsiooni vorm peab vastama tööliikumise tänapäeva nõuetele.

Et E. T. Keskliidu organisatsiooni vormi uuendamise küsimus vajab põhjalikku ettevalmistust ja selgitustööd, selleks Keskliidu nõukogu teeb juhatusel ülesandeks:

1) Organisatsiooni vormi ümberkorraldamise kohta toime panna vastav uurimus ja selle tulemused avaldada.

2) Välja töötada E. T. Keskliidu organisatsiooni uuendamise kava, mis vastab ametiühingulise liikumise tänapäeva nõuetele ja meie oludes on teostatav.

3) Organisatsiooni ümberkorraldamise kava saata E. T. Keskliitu kuuluvatele organisatsioonidele seisukoha võtmiseks ja seejärele küsimus võtta nõukogu koosoleku päevakorda.

Algatatud küsimuste all puudutati Tallinna rahvamaja ehitamise küsimust, võeti vastu soovivavaldus, et rahvamaja ehitamisega tuleb kiirustada, sest ametiühingutel on suur ruumide vajadus.

Üksmeelne koosolek lõppes kell 3 p. l. Nõukogu koosolekul valitsenud töömeeleolu näitab, et eesti vabaametühtingutes valitseb suur töötahe ja üksmeel, mis aitab meid üle saada kõigist raskustest.

Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest.

M. Martna.

2. Tööpuuduse kestus.

Ka tööpuuduse kestust näitavad andmed on puudulikud ja tuleb neid seetõttu ainult ligikaudsetena hinnata. Seda kinnitavad mõlemad juba nimetatud statistikud, kes tööpuuduse üle kogutud materjali on läbi töötanud. — Kuna mina ainult üleüldist, ligikaudset pilti katvatsen esile tuua, ilma üksikasjadesse süvenemata, avaldan hr. H. Reimani koostatud tabelist (E. Statistika Kuukiri nr. 7—8, 1932, lk. 392) kokkuvõetult üldarvud. Maal registreeritud töötute töötaolu kestus oli 1932. a. üleskirjutuse ajal

kuni 2 kuud, 3—4 kuud, 5—6 kuud, üle 6 kuud
8,4% 23,2% 49,0% 19,3%

Härja Reiman märgib, et on juhuseid ülesantud, kus tööpuudus on kestnud 8 kuud, 10 kuud ja isegi üle selle... Härja R. Sõrmus käsitleb küsimust linna töötute suhtes teistest vaatekohast, nimelt töötute viimasel töökohal tööloldud tööaja järgi. Andmed ei võimalda töötaolu kestust kindlalt märkida. Tähelepan-

dav on aga hr. Sõrmuse kokkuvõte, mis järgmiselt kõlab:

„Suvesesoonitööde maksimaalseks ulatuseks ajalisel võib arvata meie oludes 5 kuud — mai—september. Toodud andmetest näeme, et enamuse, ca 60% börsides registreeritud töötust on töötanud viimasel töökohal enne registreerimist alla selle normi. Need on töötanud juhulikkude töökohal, töötades vaheaegadega, rännates kohalt (=töökohalt) kohale. Nende maksimaalseks tööloluajaks tuleb arvata... ca 4 kuud, ehk 100 tööpäeva.“

On ju mõeldav, et mainitud töölised ka varakevadadel, hilissügisel ja talvel, s. o. väljaspool mai ja septembri vahelist harilikku töösessiooni mõningaid töövõimalusi leiavad. „Igatahes on kindel, arvab hr. R. Sõrmus, et nende büdšetid lõpevad suure puudujääkidega,“ peale oskustöölise, kelle tööaeg sageli pikem ja kelle palk sageli ka kõrgem on. — On kindel, et töötute tööpuuduse aeg niihästi maal kui linna heaolu hävitavalt pikk on.

3. Tööpalk.

Tööpalk on kaugelt suurema osa tööliste ainus, vähemalt pea sissetulek, ainult vähesel arvul töölistel võib mõnesuguseid väikesi kõrvalissetulekuid olla. Tööpalga suurus on rahva elus väga tähtis. Sest on ju suurem osa rahvast sunnitud oma heaolu tööteenistusele, s. o. tööpalgale rajama.

Inimese, rahva *heaolu* tähendab rohkem kui ainult igapäevast leiba äraelamiseks, s. o. näljasurma eemale tõrjumiseks. Siia kuuluvad ka kõik kultuursaavutised, ilma millisteta töölinegi, olgugi et tööliklassi kultuursaavutised kodanliku klassi naudingute kõrgusele ei ulata, oma arengus kängu jääb ning seetõttu rahva kultuurilise pinnataseme allajäämist tähendab. Praegused eesti tööliste palgad on aga nõnda madalad, et neid sõna tõsisel mõttes ainult näljapalkadeks peab nimetama.

Rahvusvaheline Töö-Büroo võrdles 1929. a. mitme erimaa juuni- ja juulikuu palku. Eesti tööliste palgad on selles reas *eelviimasele madalusastmele* tulnud, ainult Portugali tööpalgad olid tolalaj madalamad. Andmed leiduvad „*Revue Intern. du Travail*“ 1929, lk. 620 ja on järgmised:

Reaalpalga rahvusvaheline võrdlus.

Juuni—juuli, 1929. (Inglise palk: 100)

	Indeks toitainete maksumuse alal.	Toitained, küte, val- gustus, seep.
Am. Ühendriigid . . .	187	191
Austraalia	146	143
Daani	103	104
Rootsi	102	100
Iiri	100	98
Hollandi	86	85
Prantsuse	54	53
Hispaania	47	45
Austria	46	45
Eesti	42	41
Portugal	35	32

Need eesti tööliste palgad on kalkuleeritud tööstuse *oskustööliste* palkade alusel ja on kõrgemad kui keskmised tööliste palgad. Ja tuleb meeles pidada, et needki palgad seitsaadiki mitte tõusnud ei ole. Viimasel ajal on elukallidus kroonikursi allaviimise tõttu tõusnud, mis loomulikult palga ostujõu alla viis, reaalpalga väärtus langes.

Statistik hr. H. Reiman on „*Põllumajandusturus*“ (nr. 24, 28. juunil 1933) palkade üldsummad avaldanud. Kuigi need andmed võrdlusteks küllalt ulatuslikud ei ole, võib neist ometi mõndagi välja lugeda. Me näeme neist andmeist, et suurtööstuse tööliste ja ametnikkude palga üldsumma oli 1929. a. 25,2 miljonit krooni. Seda summat 100-na võttes, langes see 1930. a. 99,2-le, 1931. a. 86,9-le ja 1932. a. 72,2-le. Suurtööstuse tööliste ja ametnikkude (= töötajate) üldarv oli 1929. a.: 31.959; 1930: 31.001; 1931: 28.582 ja 1932: 26.199.) Analoogiliselt palga üldsumma vä-

henemisele on tööliste arv järgmiselt vähenenud (1929 = 100), 97, 89, 82. Me näeme, et palgasumma mõõtarv hoopis kiiremini langeb kui tööliste arvu mõõtarv. — Veel suurem, otse *kohutav* on aga see *langus põllutööliste juures*.

Sellekohased andmed ei ole ühtlased, mistõttu võrdluse tagajärjed täpsusele ei või pretendeerida. Seda tuleb meelespidada. Ja mitte ainult palga suhtes. Näit. kirjutab hr. H. Reiman (Põllumajandusturg, nr. 24, 1933. a.), et palgatöölise tööjõu tarvitamine põllumajanduses on 100 (1929) langenud 84,2 peale (1932). Kuid see arv on saavutatud *töötunde*, mitte töölisti individuaalselt arvesse võttes, s. o. mitte tööliste arv ei ole 15,8% vähenenud, vaid töötundide arv... Härra H. Reimani kirjutusest (eelmainitud „Põllumajandusturg“) leiame andmeid põllutööliste *rahapalga* suhtes ning näeme, et see on 1928. aastast 1932. aastani, s. o. viie aasta vältel just poole osa langenud! Põllutööliste rahapalga üldsumma oli 1928 — 17,2; 1929 — 17,0; 1930 — 14,3; 1931 — 11,7 ja 1932 — 8,6 miljonit krooni. Sealtsamast leiame ka huvitava ülevaate põllutööliste *päevapalga* suhtes kevadisel külvialajal ja üldse kibedamatel tööaegadel, mil palgad harilikult kõige kõrgemad on, makstud palkade suhtes.

	Kr.
1929. a. makseti täisealisele mehele päev.	2.10
1932. a. „ „ „ „ „ „	1.32
1933. a. „ „ „ „ „ „	1.11
1929. a. täisealisele naistöö. makseti päev.	1.61
1932. a. „ „ „ „ „ „	1.02
1933. a. „ „ „ „ „ „	0.83
1929. a. alaealise tööliste päevapalk oli	0.75
1932. a. „ „ „ „ „ „	0.71
1933. a. „ „ „ „ „ „	0.62

(Tähendatud rahapalk on mõista *peremehe söögil*.)

Põllutööliste teenistusaja kestuse ja palga suhtes on mul veel järgmised andmed kasutada, mis koostatud põllumajanduse raamatupidamise büroo ja Riigi Statistika Büroo trüki avaldamata andmetel 1932. aasta kohta. Tööjuhatajate ja mees-aastatööliste tööpäevade arv aastas oli 312, tasu selle eest aastas kr. 192; naistööliste tööpäevade arv samuti 312, palk kr. 141.

Meessuilistel oli tööpäevi 161, palk kr.	138
Naissuilistel oli tööpäevi 156, „ „	102
Meeskuutöölistel oli tööp. 140, „ „	123
Naiskuutöölistel oli tööp. 150, „ „	99
Päivilistel meestel oli tööp. 140, „ „	185
Päivilistel naistel oli tööp. 140, „ „	143
alla 20 a. vanadel oli tööp. 140, „ „	105

soole vaatamata. Karjastel aastateenistuses oli 340 tööpäeva, palk kr. 182, suvekarjastel tööpäevi 145, palk kr. 82, kuna lapsealised karjased palka saavad 54 krooni. (Märgitud on ainult rahapalk.)

„Rahva Sõnas“ nr. 46, 1932. a. 28. veebr. kirjutasin mina põllutööliste madalatest palkadest 1930. a. kohta. Minu andmete järel oli põllutööliste rahapalga üldsumma tookord ümarguselt 16 miljonit krooni. Järgmisel, s. o. 1931. a. vähenes rahapalk 11,7 ja 1932. —

1) Eesti Stat.-Kuukiri nr. 6, 1933, lk. 323, kirjutises „Avalikud tööd.“ R. Sõrmus.

8,6 miljonile kroonile. Minu võrdluse tulemuseks oli, et 1930. a. võrdus 2,5 põllutöölise palk ühe tööstustöölise palgale, kuna ka tol ajal keegi tööstustöölise palka heaks ei võinud nimetada. Püüame võrreldes ka nüüd selgusele jõuda, kuidas oli mõlema liigi töölise palga vahetõid näit. 1932. a. Mina arvestasin tookord põllutöölise söögi arvel päeva kohta 60 senti, mis kõrge tasu on.¹⁾ Söögi arve ulatas tookord täpselt kolmandale osale rahapalgast. Arvame ka 1932. a. põllutöölise rahapalgale kolmanda osa söögi, korteri, seebi, pesu jne. tasuks juure, s. o. $8,6 + 4,3 =$ saame 12,9 miljonit krooni. Tööstustöölise palga üldsumma, nagu me teame, oli 1932. a. 18,2 milj. kr. — 1929. a. põllum. üleskirjutamise ajal loeti 81.200 palgatöölise, milline arv 1932. a. on langenud 68.370 peale.²⁾ Nagu tookord, oletan ka nüüd, et kõik palgalised-põllutöölised sellest palgasummast aasta läbi peavad elama (mis ju ka meie statistikutetsotsiaalpoliitike arvamine on), ning jaotame saadud 12,9 milj. kr. 68.370 töölisele. Nõnda

langeb igale põllutöölisele keskmiselt 159 kr. 42 senti. Tööstustöölise üldpalgasumma — 18,2 milj. kr. 26.200 töölise vahel jaotades langeb igale töölisele siiski kr. 694.65 aastas, mis 4,3 korda suurem on põllutöölise palgast. Teiste sõnadega: ühe tööstustöölise palka piisab nüüd 4,3 põllutöölisele, ehk 10 tööstustöölise palk ulatab 43 põllutöölise palgaks, kuna vahetõid 1930. see oli, et 10 tööstustöölise palgast ulatas 25 põllutöölisele.

Põllutöölise palgaga võrreldes näib, nagu oleks tööstustöölise palk kõrge, või vähemalt rahuloldav. Aga ligemalt vaadeldes saame hoopis kurvema pildi. Kuu, s. o. 25 tööpäeva palk, millega töölisperekond 30—31 päeva peab elama, ulatub kõigest kr. 57.88-le, s. o. päevas kr. 2.31. 31 elamispäevale jaotades päevas ainult 1.86% senti! Sellejuures alaline kartus ja ebakindlus sellegi palga saamise julgeolekus. Iga päev võib töökoha kaotuse tuua, võib töölise ja perekonna tööpuuduse all kannatajate hulka paisata!

(Järgneb.)

Tehniline areng ning meremeeste tööpuudus.

A. Gustavson.

„Töölise Hääl“ on varemgi käsitletud tööpuuduse n. n. tehnoloogilisi põhjusi³⁾. Tehnika areng on mõnel alal rohkem, teisel vähem surunud inimjõudu tootmisprotsessist välja — töötute ridadesse. Eriti suur on tehnika edu mõju inimjõu vajaduse vähenemisele meresõidus. Purjelaevad, mis tarvitasid väga palju meeskonda, on kadunud maailma meredelt, vaid üksikud varjud neist liiguvad veel siin-seal suurel merel. Auri- kute asemele tulevad mootorlaevad, mille masinameeskond hulga vähemaarvulisem esimestest. Söeküte asendatakse õliküttega, ning tagajärg on jälle meeskonna vähenemine.

¹⁾ Põllumajanduse raamatupidamise büroo — peremeeste asutis — rehkendab ühe päeva kohta söögi, korteri, seebi, pesu jne. rahaväär- tuseks 59 senti.

²⁾ Vaata H. Reiman; Põllumajandusturg nr. 24, 1933, lk. 273. — Hr. Reiman on oma kokkuvõtte saavutanud *töötunde* aluseks võttes, s. t. mitte füüsilisi isikuid. Mina oma võrdluses jään siiski füüsiliste isikute juure, oletades, et vahe mõlemi arvetamise viisi juures liiaks suur ei ole, pealegi kuna minu arvutamise viis põllumees-ettevõtjale kasuks tuleb, kuna palga üldsumma vähemale hulgale isikutele jaotades iga üksikule suurem tuleb. — Juhin ühtlasi tähelepanu sellele, et võrdluse saavutis sel kombel ainult *ligikaudne* võib olla.

³⁾ V. „Töölise Hääl“ nr. 1 k. a., artikkel „Tööpuuduse tehnilisi põhjusi.“

Kuigi maailma kaubalaevastik on 1914. a. võrreldes tõusnud üle 40%, on meeskonna arv jäänud peaaegu endiseks. Kuid nüüd kus tonnaži tõus on seisma jäänud, kuna tonnaži *uuendamine* kestab edasi, on meremeeste töö- võimaluste leidmine kiiresti raskene- mas just selletõttu, et tehnika areng vähendab vajadust inimtõijõu järgi.

Tööpuuduse tehnoloogilise põhjuse ulatust meresõidus on seni kahjuks liiga vähe uuritud ning andmeid kogutud. Kuid mõningad andmed siiski on. Näiteks Inglise rahvalugemisel 1921. ja 1931. a. selgus järgmist. 19. juunil 1921. a. oli tegevuses 10.521.361 brutto reg. tonni inglise kaubalaevastiku²⁾ ning mehi oli neil teenistuses kogusum- mas 151.911 isikut. 26. aprillil 1931. a. oli tegevuses 14.011.305 br. reg. tonni, ning mehi 170.257. See tähendab — kuna tegutsev tonnaž oli kasvanud 25,6%, kasvas meeskonna liigete arv vaid 11,8%. See tööd saavate mere- meeste arvu kiire vähenemine on eriti märgatav meil, sest Eestis oli veel ise- seisvuse algaastail võrdlemisi suur pur- jelaevastik, mis aga nüüd kiiresti kaob, aset andes aurikutele. Eriti on see üle-

²⁾ Arvestatud on vaid tegelikult töösolev kaubalaevastik.

minek kahjulik laeva deki juht- ja meeskonnale, kuna masina meeskonnale kasulik. (Neid ju purjekad ei vajanud).

Üldiselt aga siiski töökohtade arv palju väheneb. Näiteks — kümme 300 br. reg. tonnulist purjekat tarvitasid 10 kaptenit + 10 tüürimeest, kokku 20 dekijuhti. Uus 3.000 tonniline aurik aga ainult 1 kapt. ja 3 tüürimeest ehk kokku 4 dekijuhti. Seega sama tonnaži juures 4 korda vähem. Kümnes 300 tonnises purjekas oli kokku laevaperet 70—80, ühes 3000 tonnises aurikus aga 25—30, seega üle 2 korra vähem kõiki kokkuvõetult (masina meeskond ühes arvatud).

Nagu juba tähendasin kompenseerus

see meremeeste töökohtade arvu vähenemine üksiku laeva suhtes seni tonnaži kasvuga (maailma kui terviku suhtes), kuid nüüd, kus kasv on seisus, küll aga kestub uuenduste protsess, annab tehnoloogilise edu mõju meremeestele peagi tunda.

Meremeeste olukorda halvendab ka veel see, et varem purjelaevastiku ajastul, oli vajadus vilunud, kogunud, meremeeste järgi. Purjekale iga uustulnuk ei kõlvanud. Nüüd, aurikute ajajärgul võib vähese vilumisega igamees tööga toime tulla. Roostekloppimine jne. ei nõua erilist oskust. Seega riivab tehniline areng meremehi samuti kui tööstustöölisi, osalt vahest ehk rohkemgi.

Maatööraha raske olukord.

Mis teha selle parandamiseks?

Al. Aben.

Meie töötava rahva suur enaums elab maal ja leiab ülalpidamist peamiselt põllumajanduslikust tööst. 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel oli põllumajanduslikkudes käitistes üle 82.000 palgatöölise ja muud maaproletariaati ligi 150.000. Siia hulka on arvatud maal elavad tööstustöölised, käsitöölised, metsatöölised, kalurid ja need väikemaapidajad, kellel maad vähem kui 1 ha. Kui nimetatud kihtidele veel arvata juurde 50% 1—5 ha maaga väikemaapidajad ja 5—10 ha maaga väiketalupidajatest 10%, kelle peatuluallikaks ei ole põllumajandus, siis viimased suurendavad tunduvalt maaproletariaadi hulka, kes elavad kas alaliselt või juhuslikult palgatööst.

Nende maa proletaarse kihtide majanduslik ja õiguslik olukord on märksa raskem teistest rahvakihtidest. Rahvusvahelisest töөлispalkade võrdlusest näeme, et Eesti tööstustöölise palgast on vaid madalamad Portugali töölise palgad. Meie tööstustöölise palgast on aga põllutöölise palgad veelgi madalamad. Põllumajandusliku kõrge konjunktuuri ajal 1929. a. olid meil põllutöölise palgad kõige kõrgemad. Siis maksti tööandja toidul aastatöölisele keskmiselt kuus: meestöölisele kr. 27,20, naistöölisele kr. 19,30 ja alaealiste kr. 18,10. Suvetöölise palgad olid pisut kõrgemad, meestöölisel kuus kr. 36,80, naistöölisel kr. 27,00 ja karjastel kr. 21,30. Samal aastal maksti päevatöölisele päevas: meestele kr. 2,10, naistele kr. 1,61 ja alaealistele kr. 1,19. Kriisi aastatel on põllutöölise palku tunduvalt alanud. Nii olid palgad langenud 1932. a. lõpuks kõigil põllutöölise kihtidel keskmiselt 40%. Põllutöölisele makstud üldine palga-

summa, mis oli 1929. a. 17 miljonit krooni, vähenes 1932. a. 8,6 miljoni kroonile, seega vähenemine kolme aastal kestel ligi 50%. Käesoleval aastal palgad langesid edasi, keskmiselt 10% ulatuses. Möödunud aastal maksti suvilja külvi ajal peremehe toidul päevatöölisele meestele riigikeskmiselt päevas kr. 1,29, naistele kr. 0,96 ja alaealistele kr. 0,71. Käesoleva aasta kevadisel tööperioodil olid päevilise palgad meestöölisel kr. 1,11, naistöölisel kr. 0,83 ja alaealistel kr. 0,62, seega vähenesid palgad võrreldes 1932. a. sama tööajaga meestel 14%, naistel 13,6% ja alaealistel 13%. Heinaajal maksetavad päevatöölise palgad olid pisut kõrgemad kevadise tööperioodi palgast, kuid langus võrreldes möödunud aasta heinaaja palkadega oli kuni 7%. Samuti jatkus ka palkade langus sügisel tööperioodil. Üksikutes maakondades on palgad üldisest riigikeskmisest tunduvalt madalamad. Ülaltoodud statistilised andmed põllutöölise palgade languse kohta on põllumajandusliku konjunktuurbüroo arvestused ja neid tuleb käsitada tagasihoidlikult. Tege-likus elus palkade langus on veelgi suurem. Üksikutes maakondades on senini palku vähendatud rahapalga osas isegi 60—75% võrreldes kõrgekonjunktuuri ajaga.

Ühes palkade langusega on vähenenud ka talundites *palgalise tööjõu tarvitamine*, mis on süvendanud tööpuudust maal. Nii oli vähenenud 1932. a. võrreldes 1929. aastaga palgalise tööjõu tarvitamine talundites 16%. Juba 1932. a. veebruaris korraldatud töötute maatöölise registreerimine näitas seda tõsi- asja, et maal talvel tööpuuduse all kannata- vad hulk inimesi. Töötute registreerimist möödunud talvel maal ei korraldatud, kuid

töenäoliselt oli tööpuudus ka maal protsentuaalselt samal määral kasvanud nagu linnadeski. Põllutöökaja, põllumeeste organisatsioonide ja isegi riigi- ja omavalitsuste asutiste juhtivad tegelased on püüdnud põhjendada, et maal ei olla tööpuudust, siis ometi juba 1932. a. veebruaris põllumajanduslikkude korrespondentide poolt töötute maatöölise registreerimise andmete põhjal kirjutas ametlik põllumajanduse statistika ajakiri esmakordselt majanduslikust hädast maal, mille all kannatavad eriti suuremate perekondadega maatöölised. Tööpuudust maal ei olnud võimalik surnuks vaikida, kuna selle ulatust kinnitasid põllumajandusliku konjunktuurbüroo oma korrespondendid. Sellest 1932. a. talvel korraldatud töötute registreerimisest selgus, et põllumajanduslikul konjunktuurbürool andmete puuduse tõttu ei olnud võimalik selgitada, mil määral 75% põllutöölisele (kuutöölised, karjased, päevilised), kes leiavad tööd vaid suvel, jätkub suvisest teenitusest talviseks elamiseks.

Põllumajandusesaaduste hindade langusega võrreldes ei ole põllutöölise elumaksimum vähenenud, eestkätt kõrge rukkiihinna ja teiste ostukaupade hindade kõrguse tõttu. Käesoleva aasta juuni lõpul Tõnissoni valituse poolt läbiviidud rahaväringu alandamine tõi mitte ainult palgalistele põllutöölisele, vaid kogu maa proletaarsele rahvale ja väikemaapidajatele uusi raskusi juurde, kuna maaelanikele tarvisminevate ostukaupade hinnad tõusid 10—40%. Kuigi põllumajandusesaaduste hinnad tõusid rahaväringu ümberhindamisega ja välissaaduste hindade tõusuga, siiski palgaliste põllutöölise tööpalgad jäid peaaegu endiseks.

Ülalpool nägime, et Eesti tööstustöölise palgaoludest, mis halvemaid Euroopas, on põllutöölise palgad veelgi madalamad. Ka tööaeg põllumajanduse töölistel on märksa pikem tööstustöölisest. Tööstustöölise tööpäev on 8 tundi. Põllumajandusliku konjunktuurbüroo andmeil põllutöölise keskmine aastane tööpäev on 9 tundi, kuid seda arvestust ei saa võtta tõsioluna. Tõeliselt võib arvata, et aastatöölise keskmine tööpäev on 10 tundi, talvel lühem, suvel pikem. Kuna majateenijatel, suvilistel ja suvisteks töödeks palgatud kuu- ja päevatöölistel ning karjastel ulatab tööpäev 13—16 tunnini.

Peale madalate palgade ja pika tööpäeva kannatavad meie põllutöölised ka halbade korteriolude all. Ainult vähestes taludes on põllutöölisel kasutada oma tuba, kuna suurem osa sulaseid ja tüdrukuid elavad talude töötubades ja külmates kõrvalruumides. Paljudes taludes sulastel, tüdrukutel ja karjastel tuleb elada ja magada ühistes tubades. Eriti raske olukord on abielulistel ja perekonnaga põllutöölistel, kuna perekonna ruumid palgaliste töölise jaoks puuduvad peaaegu täiesti. Kuigi põllumajanduses hinnatakse paigalseisvaid perekonnaga põllutöölisi paremateks tööjõududeks, kuid ometi meie talupidajad, riik ja omavalitsused ei näi hoolivat maale vajalike tööliskorterite ehitamisest, kuigi see oleks niihästi töölise kui ka talupidajate huvides. Suvi-, kuu- ja päevatöölistel, kes ela-

vad peamiselt alevikkudes ja alevites, on korteriolud pisut paremad.

Töökaitse ja teised sotsiaalsed korraldused on maatöölisele peaaegu tundmatud alad. Ainult õnnetujuhtude puhul on õigus põllutöölisel nõuda talupidajalt raviraha ja pensioni, mis on võimaldatud väiketööstustevõtete kohta maksva Tööstusliku Tööseaduse VI peatüki põhjal ühel asusel tööstustöölisega. Peale selle riigimõisa töölistel on võimalus saada ka arsti- ja sünnitusabi ning toetust töövõimetuse ja vanaduse korral. Õnnetujuhtude vastu kindlustamise praegune kord ei ole küllalt otstarbekohane, kuna senini tuleb talupidajal tasuda tööjõu kaotuse protsent tööloole, mis aga teinekord osutub talule ülejükkäivaks. Seepärast harilikult talupidajad püüavad seadusest mööda hiilida ja ainult üksikutel juhtudel on läinud korda töölisel kätte saada nende seadusega kindlustatud toetust. Riigimõisa töölise kohta maksev korraldus arsti- ja sünnitusabi saamiseks ning töövõimetuse ja vanaduse toetus pandi maksma alles 1931. a. seadusega. Tegelikult elus näib, et riigimõisade töölised ei teagi nende kohta maksma pandud korraldust ega ole seepärast ka osanud seda kasutada.

Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seadus, mis riigikogu poolt võeti vastu 1921. aastal, on jäänud täiel määral ellu viimata, kuna selle seaduse teostamiseks puudub sanktsioon. Seaduse alusel peaksid igal kevadel kokku tulema tööandjate ja töölise segakomisjonid, kellel ülesandeks kindlaks määrata palgaalammäärad, tööpäeva pikkus, ületunnitöö tingimused, tööaja ja puhkepäevade ning tööviljakuse normide kavand. Segakomisjonid tulid kokku ainult esimestel aastatel, kuna hiljem aga talupidajate esindajad enam kokku ei tulnud. Sellest peale segakomisjonide ülesannetesse puutuvad küsimused on jäänud tööandjate ja töölise vahaks kokkuleppeks, kuna seaduses ei ole ette nähtud teist moodust ülalnimetatud töö- ja palgaolude korraldamiseks. Samuti on tegelikult elus ellu viimata jäänud ka teised selles seaduses loetletud normid, nagu sunduslik kirjalik tööleping ja palgaraamat ning alaealiste töö kohta käivad normid põllumajanduses. Riigikogus on püütud sotsialistide algatusel läbi viia uut põllutöölise seadust, mille teostamiseks oleks parem järelevalve, kuid kodanlikele enamusele on olnud põllutöölise õigustatud nõudmised vastuvõtmatud, vaid kogu põllumeeste ja koondusasunnikkude poolt on tahetud mitmel korral isegi kaotada praegu paberilolevat seadust. Taludes ja külades laiali pillatud talupidajate surve all kannatajad põllutöölised, kes suures osas vähesel klassiteadusega ja passiivsel ametiühingulise liikumise vastu, ei ole jõudnud omal jõul läbi viia üheski osas olemasoleva seaduse täitmist. Seetõttu on ka Eesti põllutöölise majanduslik ja õiguslik olukord halvem kui teistel maadel. Kriisi aastatel on eriti veel vähendatud täis-ealist meestööjõudu, mida on arendatud odavama noorte ja naiste tööjõuga.

Maa teiste proletaarsete kihtide, nagu käsitöölise, metsatöölise, kalurite ja väikemaapidajate olukord ei erine palgalistest põl-

lutöolistest, mõnel juhul väiketalupidajate seisukord on isegi raskem palgalistest. Seni aetud põllumajanduse kaitsepoliitikat on teostatud peamiselt kesk- ja suurtalude huvides, millele on toonud ohvreid laialises popside ja väikemaapidajate ringkonnad.

Maaproletariaadi olemasolevat seisukorda analüüsid, tekib esile paratamatult küsimus, mis tuleks teha kõige kiiremas korras maatööraha majandusliku ja õigusliku olukorra parandamiseks. Igatahes riigivõimu poolt viimastel kriisi aastatel ei ole tehtud minimaalsemaidki korraldusi maaproletariaadi olukorra parandamiseks; odava rukki andmine töötuile ja juurdelõigete andmine popsidele ei ole veel seisukorra parandamine, ilma et sellele ei järgne kogu meie põllumajanduse kaitsepoliitika suuna ümberorienteerumine. Maatööraha olukord on kogu aeg halvenenud, sel ajal kui ometi aastate kestel riigikogu poolt võetakse vastu hulgaliselt seadusi ja seaduste muutmise seadusi põllumajanduse jõukama kihi olukorra parandamiseks. Maatöölise hulkades on levinud viimasel ajal raskest olukorrast tingitud lootusetu pessimism ja rahulolematust. Ikka enam ja enam selgub hulkadele maal, et üksinda riigivõimule, omavalitsuse asutistele ja suurtalupidajatele ei või maaproletariaat oma lootusi panna. Vaid meiega maatöörahas peab oma olukorra parandamisele asuma nende vahenditega, mis on kogu klassiteadlikul töörahval maailmas. See tee on hulgaline koondumine oma ametiühingutesse ja nende kaudu võitluse jätkamine õigustatud ja põhjendatud majandus- ja sotsiaalpoliitiliste nõudmistega eest. Neis mais, kus maatööraha ametiühinguline

liikumine on vana ja tugev, nagu Skandinaavia mail ja mujalgi, on maatööraha ametiühingud jõudnud parandada kauase võitluse tulemusel tunduvalt maaproletariaadi olukorda. Näiteks möödunud suvel peetud Rootsi maatöölise liidu 25-aastase tegevuse juubeli puhul kinnitati, et sellest ajast peale, kui Rootsi maatöörahas hakkas koonduma ametiühingutesse, on selle palgaolud ja tööttingimused paranenud 100% võrra. Ka teistes maades praeguse kriisi puhul on jõutud kaitseda palgaolusid.

Meie maatööraha ametiühinguliseks organisatsiooniks on Üleriiklik Maatööraha Ühisus, millele osakonnad kohtadel. Ü. M. Ü. juhatus on kilbile tõstnud maatööraha majandus- ja sotsiaalpoliitilised nõudmised ja organiseerimistöö Üleilmliku Maatööraha Ühisuse osakondade ümber. Senise passiivsuse jätkumine maatööraha ametiühingulise liikumise vastu tähendaks olemasoleva küllalt raske olukorra püsimist, isegi selle halvenemist. Praegusest olukorrast ometi peab tulema lahendus, see on mõistetav igale maatöölisele. Tee selleks on hulgaline koondumine Üleriikliku Maatööraha Ühisuse osakondadesse ja nende kaudu palgaolude, tööaja, korteritingimuste, õnnetujuhtude vastu kindlustamise ja teiste sotsiaalsete korralduste propageerimine laialistes maatööraha hulkades ja praktiliste ning eluliste päevaküsimuste eest võitlemine.

Maaproletariaadi hulgaline koondumine ametiühingutesse ja nende kaudu aktiivne tegevus oma eluliste päevanõudmistega eest olgu vastukaaluks järjest kasvavale fašismi, kodanlise riigivõimu ja suurtalupidajate rünnakule.

E. Töölise Haridusliidu 1. õpiringijuhude kursus.

Eesti Töölise Haridusliidul, asudes tegelikule tööle 1932. a. sügisel, oli töökavas esimesel kohal õpiringide organiseerimine. Arvesse võttes teistel põhjamaadel saavutatud tagajärgi, võib kindlasti öelda, et ka Eestis peab just seda tegevusharu hoogsalt arendama. Kuigi eelmisel aastal jõupingutustele vaatamata ei suudetud saavutada veel mainimisväärseid tulemusi (27. õpiringi üle maa) ei tähenda see veel seda, nagu puuduksid Eestis üldse õpiringi töökas eeldused, vaid põhjendatav suurel määral õpiringi mõiste uudsusega. Teiselt poolt andis tunda kohe alguses vastavate teadmistega seltsimeeste puudus, kes oleksid võtnud endale aegajaks õpiringijuhude ülesanded, pealegi kogemuste puudusel ei ole külladast usku arvatava töötulemusesse.

Neid asjaolusid arvesse võttes, korraldas Eesti Töölise Haridusliit Tallinnas 21. ja 22. oktoobril ülemaalse õpiringijuhude kursuse.

Kursuse avas laupäeva õhtul kursuse juhataja sms N. Andresen, andes ülevalde misuguse tähtsuse omavald õpingid ametiühingute j. m. töölisorganisatsioonide usaldusmeeste kasvatamisel. Järgnes Soome Töölise Haridusliidu õppesekretäri Arvi Hautamäe põh-

jalik ettekanne — põhjamaade töölis- haridus- tööst. Sms Hautamäki peatus oma huvitavas ettekandes pikemalt Rootsi ja oma maa töölis- haridus- tööst juures, millest ilmselt, et mõle- mais mais on omistatud juba aastate kestvusel suurt tähelepanu õpingide arendamisele. Väikeste rühmitiste (õpingide) kaudu on tehtud suurt tööd töölismasside kasvatamisel töölisorganisatsioonide usaldusmeestele tead- miste hankimisega, ning on näidatud, et laial- dasi masse on võimalik rakendada intensiiv- sele tööle endaarendamiseks. Nii näiteks õppis möödunud aastal Soome Töölise Haridusliidu poolt korraldatud 456 õpingis 7.750 töölise, samal ajal Rootsi Töölise Haridusliidu 5.309 õpingis 77.002 töölise. Ettekandeile järgne- vais elavaid sõnavõtteid avaldati lootust, et ka Eestis töölisorganisatsioonide juhatused võtavad lähemas tulevikus tõsiselt kaalumisele õpingide korraldamise võimalused.

Teisel päeval kuulati teoreetilises osas N. Andreseni loenguid — õpingide teooriat ja juhi ülesandeist ning J. Veehermani ülevaldeid õpingi töömehodest ja eritüüpidest. Eriti väärtusliku osa kursusest omas aga praktiline töö. Nii said kursusel näitlikust õpingi- gist (möödunud aastal Tallinnas ametiühin-

gulist liikumist õppinud õpiring) ülevaate enam arenenud õpiringi tüübist ning kõigile kursustele korraldatud praktikatumnist ise õpinglasena osa võtta. Mainimisväärne on, et kursustel oli võimalus tutvuda kodus E. Töölise Haridusliidu paljundiste abil õpiringi tööga üldjoontes kui ka praktilise istungi ainega, mis ilmnis nii üldiste läbirääkimiste kui ka praktika istungi sõnavõttudes.

Kuna kursuse kestvus oli ainult 2 päeva, on loomulik, et sääli ei saadud rõhku panna nii palju teadmiste hankimisele kui üldise

õpiringi töö tutvustamisele ja innustamine tegelikult tööks kohapääl.

Kuigi kursusest oli osavõtjaid üle maa (Pärnumaalt, Tartumaa, Järvamaalt, Virumaa, Harjumaalt), ei saa jätta märkimata, et kursus omas suurel määral kohapealse ilme, mis seletatav täiesti meie töölisorganisatsioonide ja nende tegelaste kehusega. Jääb ainult soovida, et E. Töölise Haridusliidul oleks võimalik sarnaseid lühiajalisi kursusi korraldada ka teistes suuremates keskustes, kus tuntakse huvi õpingite töö vastu.

Rätsepatöölise võit Tartus.

Ühingul 20 lepingut 250 töölisele.

Tartu Rätsepatöölise Ametiühisusel on läinud korda pika ja visa töö tulemusena organiseerida teadliku osa Tartu riietustööstest ning sellepärast on õnnestunud ühingul astuda mõjuvaid samme rätsepatöölise töö- ja palgaolude korraldamiseks. Pikemaajalise võitluse tulemusena ühing on suutnud seni sõlmida tööandjatega kaksikümnele lepingut, mille alla kuuluvad üle 250 töölise. Lepingus on märgitud üksikasjaliselt tellitud meestööde hinnakiri 1., 2. ja 3. klassi laagrite järele. Peale selle on lepingus nähtud ette lisatööde tasunormid 30 liigi tellitud meestöödele, samuti naistööde tasunormid tellitud ja laagritöö kohta ning lisatööde kohta.

Hiljuti oli suurem võitlus tuntud Jänese suuräri, kellel üle 60 töölise. Paaripäevalise boikoti järele saavutati kokkulepe ja nüüd edeneb lepingute sõlmimine vähemate ettevõtetega jõudsasti.

Rätsepatöölise Ametiühisusel on boikoti ja streigipuhuks sõlmitud 400

vastastikkust lepingut, mille murdmise puhul tööline on kohustatud maksma 150 krooni.

Lepingu tekstis on märgitud, et sellele hinnakirjale allakirjutanud tööandjad kohustuvad tasu maksma selle hinnakirja järele kõigile töölisele vastavas klassis. Hinnakirjas kokkulepitud hindade igakordse rikkumise korral maksavad eelnimetatud tööandjatele töötavad rätsepatöölised kui ka nimetatud tööandjad 5 krooni Tartu Linnavalitsuse Hoolekande Osakonda töövõimetute rätsepatöölise abistamiseks.

Tariif tuleb muutmisele, kui elukalliduse tõus või langus ületab 10 punkti Riigi Statistika Keskbüroo andmete järele.

Kokkuleppe lõppemisel tuleb sellest kokkuleppele allakirjutanud pooltel vähemalt 2 nädalat enne lepingu tähtaega teisele poolele teatada. Vastasel korral kestab kokkulepe automaatselt ettenähtud tähtpäevast arvates üks aasta edasi.

Viini tööliskoja haridustöö.

Austria „töölise ajude trust“.

Austrias tegutseb 8 tööliskoda, mille hulgas esikohal on Viini Tööliskoda. Kõrgel astmel seisva sotsiaal- ja tulunduspoliitilise tegevuse kõrval arendab Viini tööliskoda eeskujuliku haridustööd.

Koda annab välja rea ajakirju („Sotsiaalne õigus“, „Noortekaitse“, „Töökohtute otsused ja seletused“ ja „Töö ja majandus“) Iga aasta ilmub „Majandusstatistiline aasta-araamat“, mis omab suure teadusliku väärtuse. Järjekindlalt avaldatakse sotsiaalseadusi ühes

seletustega. On kirjastatud hulk käsiraamatuid töölisanematele, töökohtute liikmetele, sotsiaalkindlustuse kassade tegelastele, hoolekande tegelastele jne. Pidevalt kirjastatakse uurimusi palga- ja töötingimuste, tööpuuduse, korteriolude jne. üle.

Koos töölissharidusliikude ja ametiühinguliste organisatsioonidega korraldab koda rohkelt kursusi ja loenguid kõigi alade üle, mis on seoses tööliskonna sotsiaal- ja tulunduspoliitiliste huvidega. Koda toetab töölis-

haridusliitu filmide, valguspiltide, diagramide ja töölisraamatukogude soetamisel.

Koja töödigu osakond korraldab kursusi töökohtu liikmetele, noorte töökaitse osakond instrueerib tööpilaste asutiste tegelasi, käitismajandusteaduse osakond korraldab koos asjaosaliste ametiühingutega kursusi ja loenguid ametiühinglastele ja töölisõukogudele. Kursustel ja loengutel tarvitatakse rohkest filme, valguspilte, diagramme, piltstatistikat ja muid moodsaid haridustöö vahendeid.

Viini töölikoda omab täiusliku *sotsiaal-teaduste raamatukogu* uurimistöödeks, millega kogu maailmas võistelda võib vaid Moskva Marx-Engelsi instituudi raamatukogu. Viini töölikoja raamatukogu sisaldab 100.000 köidet. Seda raamatukogu tarvitavad peale tööliikumise tegelaste ka hulk kodanlisi teadlasi.

Andekamaile töölisnoortele määrab koda stipendiume mitmesugustes õppeasutistes õppimiseks. Suur hulk töölisnoori on saanud töölikoja toetusel kõrgema hariduse. Nende hulgast on tulnud rida silmapaistvaid teadusmehi.

Koda annab rahalist toetust mitmetele teaduslikkudele ja majanduspoliitilistele asutistele (tehniline muuseum, kunstitööstuse muuseum, ühiskondlik - majandusmuuseum,

konjunktuurinstituut, tööstuse arendamise instituut jne.).

Nagu sellest lühikesest ülevaatest näha on Viini töölikoda oma laialtulatliku haridustööga Austria töölikonna „ajude trustiks“, mis omab suure kaalu kogu Austria avalikus elus, eriti aga tööliikumise keskel. Koja tuludeks on koja alla kuuluvate tööliste ja teenijate maksud, mille suurus määratakse kindlaks koja peakoosolekul. 1931. a. oli koja kõrgemaks liikmemaksuks 2½ senti nädalas. Maks peetakse kinni tööandja poolt palgapäeval. Olgugi et koja ülalpidajaks on töölisel, ei ole selles asjas märgata töölikonna keskel rahulolematust. Kuid siin tuleb silmaspidada veel seda, et Austria töölisel maksavad oma töötasust haiguskindlustuse, õnnetujuhtude vastu kindlustuse, invaliiduse ja vanaduse kindlustuse, tööpuuduse vastu kindlustuse maksu. Ametiühingute keskmiseks liikmemaksuks on kr. 20. —aastas. Juurde tulevad veel teiste organisatsioonide liikmemaksud. Austria tööliste palgad on küll kõrgemad kui Eesti töölistel, kuid võrreldes inglise tööliste palkadega on nad siiski hulga vähemad. Siit näeme, et majanduslikkudest raskustest hoolimata võib töölikond oma organisatsioonidele ja asutistele maksta kõrgeid liikmemakse.

Ametiühinguline ringvaade.

TARTU NAHA- JA PUUTÖÖLISTE AMETIÜHINGUD PÜHITSESID 25. a. JUUBELIT.

Ühingud töötavad sulgemisest hoolimata.

Novembris pühitseti Tartu Naha- ja Puutööliste Ametiühingud oma 25 aastast juubelit. Eesti noores ametiühingulises liikumises on vähe neid ametiühinguid, kes võivad vaadata tagasi nii pikale tegevusajale.

Tartu Nahatööliste Ametiühingute arengust on raske saada täht pilti, sest vastavast materjalid võeti 23 a. võimude poolt ära. Praegune ühing registreeriti 1908. a. 24. sept. Tartu kingseppade ametiühisuse nime all, kuid ühingu põhikiri käis mitu korda Tartu ja Riia vahet, enne kui see kinnitati, sest 1905. a. järele ürganud tööliikumist püüdis tsaari valitsus suruda maha kõikusuguste abinõudega. Liikmeks astusid esimesel koosolekul 67 isikut. Ametiühisuse peale oma otsese ülesannete töö ja palgaolude korraldamise alal korraldas kõikisugu loenguid liikmetele kultuuriliseks edasiarendamiseks. Ühisus tegutses aktiivselt kuni 1914 a-ni kus suur osa ühingu aktiivliikmeid oli sunnitud minema ilmasõja verevõljaldele. Juhatare koosolekuid saadi ainult sel teel pidada, et palgati keegi kurtum Z. liikmeks juhatare koosolekuile, et organisatsiooni ei oleks asutud likvideerima. Vene 1917. a. revolutsioon tõi uue tugeva tõusu meie ametiühingulisse liikumisse ja ametiühisuse liigete arv tõusis 500-le. Samal aastal laiendati

üingu tegevusala ja ühing võttis uue nime — Tartu Nahatööliste Ametiühing. Okupatsiooni ajal tuli tegevust jätkata pool põrandal all. 1918. a. aprillis saadi saksa komandandilt luba ühingu tegevust jälle avalikult arendada ning ühingu töö edenes jõudsalt kuni 1923. aastani, mil ühing eesti võimude poolt suleti. See samm andis ühingu edasisele tegevusele rünga hoobi ja alles 1927. a. suudeti ühingut uuesti praegusel kujul elustada. Praegu on ühingu 100 liikme ümber.

25. aastapäeva mälestuskoosvõimimisest võtsid osa rohkesti ametiühinglasi, kellede hulgas oli rida vanu ametiühinglasi, kes töötanud ühingu asutamisesest tänaseni. Peeti rohkesti tervituskõnesid teiste ametiühingute esitajate poolt ja Tartu Rätsepatööliste ametiühingult annetati väärtuslik hõbe plaat-nael ühingu lipuvarlasse. Eestimaa Tööliühingute Kesklüüdi esindaja tervitas jubilaril kesklüüdi org. Joh. Mikkelson.

Nädal aega hiljem, 18. nov. mälestas Tartu Puutööliste Ühing oma 25 a. tegevusjuubeli millest võeti samuti arvukalt osa ja koosvõimimisest mälestati langenud seltsimehi. Tööliühingute Kesklüüdi esitajana võttis mälestusaktusest osa Ed. Pesur. Jubilaril tervitasid kõik Tartu ametiühingud oma esitajate kaudu, kuna tegevusülevaatega esines ühingu esimees.

Jääd ainult soovida, et need ametiühingud võitleksid edasi senise sitkusega praeguses reaktioonilises õhkkonnas.

ÜKSMEEL VIIB SIHILE.

Eesti klaasipuhujad, kes organiseerunud E. Klaasipuhujate Ametiühingusse, on kordvalt kaitsnud energiliselt oma töö ja palgalusid tööandjate vastu.

Hiljuti oli Tartu klaasivabrikus streik, mis lõppes tööliiskonna võiduga. Tööseisak oli põhjustatud sellest, et tööliste öeldi üles ja lõpuarved pidi maksetama 28. novembril. Hiljem jätkati tööd ja vabriku juhatus ei mõelnudki palkade tasumisele, kuigi maksu tähtaeg oli üle 2 nädala möödus. Tööline, kes läks nõudma palka, vallandati.

Töölisel nõudsid kindlasti palkade väljamaksmist ja vallandatud tööliste tagasi võtmist. Et tööliste poolt esitatud tähtjaks vabriku juhataja ei ilmunud asja selgitama, jätsid töölisel töö seisma ja käitisvanem teatas sellest käitise juhatajale. Töölisel pidasid töölistmajas koosoleku, millest pea kõik töölisel võtsid osa ja koosolekul kinnitati resolutsioonis esitatud nõudeid, mis tehti teatavaks käitise juhatajale. Tööandja tööliste üksmeelt nähes alustas 29. nov. kell 12 palkade maksmist ja oli sunnitud vallandatud tööliste võtma tagasi. Kell 3 jätkus töö endiselt.

Käesolev juhatus on jällegi tõenduseks, et tööliiskond üksmeelselt koondununa ametiühingusse suudavad kaitsta edukalt oma palgalusid.

SADAMATÖÖDE KORRALDAMISE SEADUSE VASTUVÕTMIST TULEB KIIRENDADA.

Sadamatöölisel on juba ammu nõudnud sadamatööde korraldamise seaduse vastuvõtmist riigikogu poolt, kuid see ei ole stividoreide põrmugi meele järele ja nüüd on pressitud allkirju suurel tööpuuduse ajal ebateadlikumalt töölistelt seks, et töölisel ise esitaksid märgukirja, et nemad ei taha seda seadust üldse. See on kõige alatam ja tavalisem teguviis meie tööandjate poolt, kes ei taha näha, et meil pääseks maksma ükski seadus tööliiskonna kaitseks.

Tallinna sadamatöölisel koos ehitustöölistega korraldasid pritsimajas massmiitingu, millest võtsid osa 1000 töölist ja kus kõnele sid keskliidu juhatause liikmed juriskonsult Jõeäär ja org. Joh. Mihkelson.

Koosolek võttis vastu üksmeelselt otsused, kus nõuti tööpuuduse, vanaduse, invaliidisuse, leskede ja vaeslaste kindlustamist.

Sadamatööde korraldusseaduse ning sadamatööliste kaitse konventsiooni vastuvõtmist nõuti kategooriliselt ühel häälel. Polnud

ainustki sadamatöölise kätt, mis oleks tõusnud nende nõuete vastu. See tõendab, et stividord ainult survega suudavad mõningaid allkirju saada selle eelnõu vastu.

AMETIÜHINGUTE JA TÖÖTUTE KOOSTÖÖ.

Käesoleval aastal on ametiühingutel Eesti-maa Töölisühingute Keskliidu algatusel läinud korda luua kindlamat kontakti nende ametiühingutesse mittekuuluvate töölistega, kes töötuina registreeritud börsidel. Tallinnas läks korda moodustada töötute komitee, mis töötab keskliiduga kontaktis, samuti on peetud provintsis rida töötute koosolekuid. Tüürl töötute komitees on ametiühingulise, Pärnus töötute komitee moodustati ametiühingute juhataste ja töötute üldkoosolekul valitud esindajaist, Antslas pandi töötute asjaajamine Antsla Tööliste Ühingu juhatajale ja Kuresaare töötute komitee koosneb peamiselt Kuresaare Tööliste Ühingu liikmeist. Kõigil neljal eelnimetatud paigal on töötute koosolekul kõne lenud keskliidu esindajana org. Joh. Mihkelson ja komiteed jätkavad pidevat koostööd Keskliiduga.

Käesoleval aastal on töötute nõuded kõikjal ühtlustatud ja tsentraliseeritud ja seniste ühiste aksioonide tulemusena võib märkida seda, et metsatööde hindu on teataval määral tõstetud, samuti tahetakse hädaabitööliste-perekonnainimestele hakata maksta perekonna abiraha palga lisana. Need vastutulekud on süiski väikesed, kuid tööliisklass Eestis saavutaks tunduvalt enam koondudes massiliselt ametiühingutesse.

Tähtsamatest kohtadest on Tartu, kus ametiühingutel veel pole läinud korda luua kindlat koostööd ametiühingutega.

Tartu Töölisühingute Nõukogu valis omalt poolt 4 liiget, kes tulevikus hakkavad töötute asju ajama. Ainult töötud ise on lasknud end vedada esialgu ninapidi kaikkameeste käsikuis, kes püüavad õhutada täiesti põhjendamatu leppimatust ja mittekoostöötamist ametiühingutega. Sellast killustamistööd ei pea aga suur hulk arusaajamat elementi töötute hulgast õigeks ja Tartu Töölisühingute Keskliidu nõukogul on lootus saada lähemas tulevikus normaalsed suhted töötutega.

Töötud suudavad ainult siis oma olukorra parandamiseks mõjuda, kui nad ametiühingutega kindla kodukorra alusel on pidevas koostöös.

SISU: 1) A. Renning — Uute võitude lävel. 2) L. Johanson — Tööliste tervise ja elukaitse. 3) Liikmemaksu tõstmisele. 4) E. I. Keskliidu nõukogu koosolek. 5) M. Martina — Tööpuudusest ja selle laastavatest tagajärgedest. 6) A. Gustavson — Tehniline areng ning meremeeste tööpuudus. 7) A. Aben — Maatõõrahva raske olukord. 8) E. Tööliste Haridusliidu 1. õpiringi juhtide kursus. 9) Rätsepätööliste võit Tartus. 10) Viini tööliiskojade haridustöö. 11) Ametiühinguline ringvaade.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson, A. Gustavson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljaandja E. Töölisühingute Keskliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1933.